

De doelmatigheidsindustrie

ZonMw hield in november 2001 een conferentie over het onderzoeksprogramma 'Doelmatigheidsonderzoek'. Hoewel dit onderzoeksprogramma voornamelijk gevuld is met aanvragen vanuit de academische ziekenhuizen is er ook een aantal onderzoeken die voor huisartsen interessant zijn. Ook in deze bijeenkomst ging het er weer over of onderzoek van onderaf moet opbloeien met onderzoekers die gedreven door de passie om mensen te genezen allerlei mooie dingen bedenken of van bovenaf gestuurd moet worden door beleidsmakers die denken dat ze weten wat goed is voor de mensen. Beide groepen hebben natuurlijk eigen belangen. Rooijmans van de Raad voor de Gezondheid verwoordde het mooi: verlanglijstjes zijn aardig, maar zijn soms moeilijk op te stellen; je moet ook tevreden kunnen zijn met onverwachte cadeautjes en voor ontvangers is het ook niet leuk om altijd maar dingen te krijgen die je niet wilt hebben. Maar ga nooit samen praten; je stelt je verlanglijstje voor Sinterklaas immers ook niet in overleg met hem op.

Iedereen leek tevreden, maar opvallend was dat de aanwezige patiënten nauwelijks aan bod kwamen. Dergelijke bijeenkomsten zijn toch vaak een-tweetjes tussen subsidiegevers en subsidieontvangers, waarbij onderzoek ook gewoon een

'industrie' is waar de schoorsteen moet blijven roken.

Twee voorbeelden van opportunistisch gedrag dat wellicht bij dergelijke subsidiesystemen hoort.

- ▶ Bij projectaanvragen boven de miljoen gulden moest er een systematische review gevoegd worden. Dat is veel werk voor een inspanning die geen subsidie voor het echte onderzoek garandeert. Resultaat: opeens opvallend veel onderzoeken van net onder het miljoen.

- ▶ De overheid heeft de budgetten van universiteiten en academische ziekenhuizen voor onderzoek de laatste jaren nauwelijks laten stijgen. Onderzoekers kregen het advies om voor basaal onderzoek naar effectiviteit van behandelingen maar subsidie in de zogenaamde tweede geldstroom (bijvoorbeeld ZonMw) aan te vragen. Nu er gevraagd wordt om verruiming van de programma's bij ZonMw zodat ook basaal onderzoek gefinancierd kan worden, roept dezelfde overheid bij monde van de in dit journaal al genoemde Cees Vos dat daar de universiteiten en academische ziekenhuizen voor zijn.

Het fonds Alledaagse klachten gaat over naar ZonMw. Laten we maar hopen dat daarmee dergelijke problemen niet worden binnengehaald. (JZ)

Gerechtigheid voor de second opinion

Herma Coumou heeft sinds 1988 een second-opinionpraktijk in Amsterdam. Daar probeert zij patiënten die behoefte hebben aan een second opinion omdat ze voor een complexe medische beslissing staan, te ondersteunen door actuele medische literatuur te bespreken, uitleg te geven over het 'medisch redeneren' en vragen voor de behandelend arts te formuleren. Zij heeft van 1991 tot 1995 haar eigen praktijk onderzocht met de vraag of het allemaal lukte zoals het bedoeld was, en daarover een proefschrift geschreven. Vervolgens overkwam haar iets wat zelden wordt vertoond: haar proefschrift werd door de promotiecommissie van de Universiteit van Amsterdam geweigerd. En dat terwijl haar onderzoek van tevoren door de Commissie voor de Wetenschapsbeoefening van diezelfde universiteit was goedgekeurd en het onderzoek was uitgevoerd bij de Vakgroep Huisartsgeneeskunde onder leiding van prof.dr. H. Lamberts. Wat er mis ging, blijft in het duister. Maar Coumou heeft het gelijk van de tijd aan haar kant gekregen. De maatschappelijke waardering voor haar werk is de laatste jaren sterk toegenomen. De grootste zorgverzekeraar in Amsterdam ZAO is er zelfs toe overgegaan haar diensten op te nemen in het verstrekkingspakket. En als kroon op haar tegendraadse pionierswerk heeft Herma Coumou in september 2001 toch nog haar doctorstitel gekregen, bij de Universiteit Twente. (BT)

Coumou H. *Second opinion. De keuze is aan u* [Dissertatie]. Amsterdam: Boom, 2001.

Multiresistente Salmonella geeft meer klachten

Antibioticaresistentie wordt een belangrijk volksgezondheidsprobleem. Het RIVM onderzocht het voorkomen van multiresistente *Salmonella typhimurium* DT104. Er is een sterke stijging van het voorkomen van deze stam sinds 1990 van minder dan 2% naar 18% van alle geweeke *Salmonella*'s bij vee. Maar ook bij mensen is het percentage in 2001 explosief gestegen tot 18% van alle salmonella-isolaten. Deze stam is resistent voor veel antibiotica en ontwikkelt snel nieuwe resistenties. Een slimme bacterie, dus. De toename is tot daar aan toe, maar deze *Salmonella* lijkt ernstiger klachten te veroorzaken dan andere salmonellatypen: vaker koorts, vaker slijm en vaker een ziekenhuisopname. Het verslepen van mest door heel Nederland zou mogelijk de boosdoener zijn: reden temeer om het gebruik van antibiotica in de veehouderij drastisch te verminderen. (JZ)

Pelt W, Min J, Veling J et al. Een explosieve toename in Nederland van multiresistente *Salmonella Typhimurium* DT104 in 2001. *Inf Bull* 2001;12:356-62.

Rubrieken in dit nummer

LINH-cijfers	5
Ingezonden	33
Cochrane-reviews	34
Boeken	35
Proefschriften	36
Antwoorden kennistoets	39